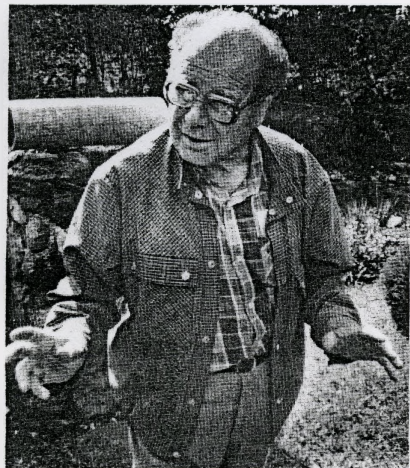

MÕTISKLUS KOOLIAIAST

Voldemar Nagel: "Kooliaed peaks olema alati korras ja seal peaksid lapsed end hästi tundma." A. Kriisi foto

Heakorrasstatud asulad, kodud, pargid — kas see on meil tavaline? Arvan, et ei. Aga peaks olema, sest see on üks osa meie kultuurist. Meil on palju kodusid, kus ei kujutata ettegi, kuidas võiks välja näha kena koduümbrus.

Ilusa otsimise, selle nägemise ja leidmisega võiks algust teha kooliaias, kus juhendaja käe all saadakse teada palju huvitavat ja vajalikku. Kooliaed peaks olema alati korras ja seal peaksid lapsed end hästi tundma. See on ühtlasi ka õppevahend. Aias kinnistub bioloogi tundides õpitu ja

saadakse lisateadmisi. Kooliaias õpitakse tundma taimi, nende agrotehnikat, õigeid töövõtteid. Igast lapsest ei saa aednikku ja see ei olegi eesmärgiks. Oluline on, et laps õpiks nägema ilu enda ümber ja saaks algoskused kauni kodu rajamiseks.

Mind ajendas kooliaia kirjutama mure, et sellega seonduv tööloik on osaliselt hooletusse jäetud. Mitmes koolis on kooliaed õpetajatele tülikaks lisakohustuseks, ei leita inimest, kes seda koormat tahaks meelde kanda.

Olen olnud enne pensionile jäämist kaua aega väikese maakooli direktor, tegelnud ka ise kooliaia taimekollektisiooni täiendamise ja nüüd on uue aia rajamine lõppjärgus. Oleme õpilastega kasvatanud ja kogunud taimi kuivkompositsioonideks ja neid kokku seadnud. Kooliaias oleme saanud materjali klassiruumide nii igapäevaseks kaunistamiseks kui ka pidupäevade tarbeks, joonistamistundideks ja herbariseerimiseks.

Igas aias peaks olema taimede kollektisiooni- ja paljundusosakond. Taimede valik ja arv oleneb sellest, kui palju ja põhjalikult tahetakse midagi teha. Meie kooliaias Aasperes on olnud tulikalistest talvine lumekupp, lumeroosid, metsülane, jaapani ülane, aasia kullerkupp, kevadadoonis, käoking, kukkannus — need taimed on küllalt talvekindlad ja kaunid õitsejad; kõrrelistest värihein, sinihelmikas, stepirohi, nurmikas, lubikas, luht-kastevars, haguhein — aias on need omapärased pilgupüüdjad ja sobivad hästi kimpudesse; korvõielistest

amellaster, madal aster, kaukaasia kitsekakar, roosa püreeter, jumikas, päevakübar, alpi-õnnehein, sigur, saialill — need lilled on rikkalikud õitsejad; ristõielistest valkjas hanerohi, aubrieeta, igihaljas ibeeris, roomav kevadik, hõbedane kilbirohi; huulõielistest roomav akakapsas, suureõeline tõnnike, harilik iisop, naistenõges, nõmm-liivatee, aedmonarda — nende hulgas on palju maitse- ja ravimtaimi; liilialistest harilik maikelluke, mida võivad õpilased ise ajatada, paradiisia, päevaliilia, kauni lehestikuga kimpudesse sobiv hosta, karatau lauk, kollane lauk, aflatuni lauk (toim. kergem on muretseda kuld- ja mäestikulauku), kuningliilia, tulbid; võhumõõgalistest Vinogradovi iiris, inglise iiris, siberi iiris, mitmeid aediriise sorte, ahtalehine sininokk, krookused jt. Peale nimetatud taimede võiksid olla veel nelgiliste, nurmenukuliste, kivirikuliste, amarülliliste jt. sugukondade esindajad. Eraldi peenral võiks kasvatada maitsetaimi.

Kooliaia paljundusosakonnas saab õpilastele õpetada taimede paljundusvõtteid ja lasta neil ise seda teha. Lastel peaks tekkima ettekujutus pistikutega paljundamisest. Kui suur rõõm on õpilasel silmastamise või pookimise õnnestumisest, seda olen ise näinud. Mul on endalgi meeles sellelaadset katsetused kooliajast. Oma koduaias ei ole sellised oskused liiast. Siis tuletatakse meelde kooliaias omandatud.

VOLDEMAR NAGEL